

Boekbespreking

Fritz Bohnsack & Georg M Rücknem, *Pädagogische Autonomie und Gesellschaftlicher Vortschritt*. Julius Beltz, Weinheim, 1969, 120 S.

De schoolopvoeding is onderworpen aan de inwerking van maatschappelijke krachten, bv. politieke en economische, en de invloed van een aantal instituties, zoals staat en gezin. Zij zal temidden daarvan haar eigen zelfstandigheid moeten behouden. Opvoeding is immers gericht op het 'recht verstandene Wohl des Kindes' (W. Klafki), op de 'Mündigkeit der heranwachsenden Generation' (K. Mollenhauer). Dat leidt tot de spanning, waaraan het onderhavige geschrift is gewijd. Het stelt de urgentie van het probleem der pedagogische autonomie in 't licht. Het maakt haar duidelijk aan de confrontatie van de situatie in de Duitse democratische republiek met die in de Verenigde Staten. Het laat haar zien aan het opkomen van de radicale maatschappijkritiek en het verlangen van kleine groepen om de school aan haar maatschappelijke idealen dienstbaar te maken, alsmede aan het opdringen van het economisch motief. Het demonstreert haar aan de analyse van een lesuur, dat in een Hessisch gymnasium werd gegeven, en een conflict, dat zich in een kleine Hessische lagere school voordeed. Deze laatste, welomschreven, gevallen vormen het aantrekkelijkste deel van het boek, ze demonstrenen de veelheid en verwickeldheid der factoren op overtuigende wijze. De presentatie van het vraagstuk in haar geheel maakt evident dat enigerle-proclamatie van de autonomie in de zin van onafhankelijkheid van de maatschappelijke relaties zinloos ware. Een 'pädagogische Provinz' in strikte zin bestaat niet en kan niet bestaan. Het zal altijd gaan om de afweging van de aanspraken van een veelheid

van machten.

Minder onder de indruk ben ik van de bijdrage, die dit boek tot de oplossing van het vraagstuk bijdraagt. De netto-opbrengst van nogal wat zwaarwichtigheid en het exposé van de pogingen tot bezinning, die Nohl en Flitner ter zake hebben ondernomen, is gering. Dicht tegen het einde vind ik een citaat van Mollenhauer dat een positieve indicatie geeft: 'Das Widersprechenkönnen hervorzubringen wird Aufgabe der Erziehung; diese Aufgabe zu klären und zu sichern Amt der Erziehungswissenschaft' (S. 118). Een jaar vóór dit boek uitkwam had Hartmut von Hentig deze gedachte in zijn *Systemzwang und Selbstbestimmung* evenwel pregnanter tot uitdrukking gebracht: kinderen, zegt hij, moeten leren hoe zij zich tegen de dwang, die vanuit de gemeenschap over hen geoefend wordt, kunnen handhaven, zij moeten ervaren, dat zij jegens de machten macht kunnen doen gelden.

Het probleem, dat hier bij vernieuwing aan de orde is gesteld, is onmiskenbaar van groot belang. De auteurs hebben gelijk als zij zeggen, dat een 'recht verstandene Autonomie Voraussetzung ist für eine realere Demokratie' (Vorwort). Maar zij hebben mij tot het inzicht gebracht, dat de theorie ons in casu niet ver brengt. Des te belangrijker is dan de wil om van geval tot geval voor de vrijheidsaanspraken der opvoeding, d.i. het eigen recht van de opgroeiende persoonlijkheid, te strijden.

Ph. J. Idenburg

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

De Faculteit der Sociale Wetenschappen deelt mede dat te vervullen is het

gewoon lectoraat in de algemene psychologie voor pedagogen

De taak van deze functionaris, die gehuisvest zal worden in het Psychologisch Laboratorium, zal omvatten:

1. het geven van onderwijs in de algemene psychologie als onderdeel van de propedeuse opvoedkunde;
2. het verzorgen van het bijvak psychologie bij het kandidaats- en doctoraal examen opvoedkunde, hetgeen kan inhouden het begeleiden van stageonderzoek op één van de hieronder met een sterretje aangegeven terreinen.

In verband hiermede wordt van hem/haar verwacht:

- een brede kennis van de geschiedenis van de psychologie, de theoretische gezichtspunten en de hedendaagse stromingen, met name voorzover relevant voor de pedagogiek;
- *- deskundigheid op het terrein van de sociale psychologie (veranderings- en groepsprocessen) t.b.v. studenten in de sociale pedagogiek en de andragogiek;
- *- deskundigheid op het terrein van de leer- en onderwijspsychologie t.b.v. de studenten in de schoolpedagogiek; -
 - belangstelling voor en ervaring in het geven van onderwijs;
 - te kunnen samenwerken met en leiding geven aan een wetenschappelijk team;
 - integrerend en coördinerend te kunnen optreden in contacten met andere psychologische instituten voor onderwijs en onderzoek dat niet door hem-/haarzelf gegeven resp. begeleid wordt.

Zowel zij die de aandacht willen vestigen op mogelijke kandidaten alsook degenen die zelf in aanmerking wensen te komen kunnen zich — tot drie weken na het verschijnen van deze advertentie — richten tot de secretaris van de faculteit der sociale wetenschappen, Bureau van de faculteit, Trans 2 te Utrecht onder overlegging van een uitgebreid curriculum vitae en een lijst van publicaties.